

Autor
Bogdan Rudziński

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych im S. Wł. Bryły
w Białymstoku**

Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie przedsiębiorczości
Mirosława Gerkowicz

Lublin, 2009

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1 Cele nauczania.....	7
1.1 Cele ogólne.....	7
1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstaw programowych.....	7
1.1.2 Cele wynikające z kluczowej kompetencji -inicjatywność i przedsiębiorczość.....	7
1.1.3 Cele ogólne wynikające z lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	8
1.1.4 Cele wynikające z profilu zawodowego.....	8
1.2 Cele szczegółowe.....	8
2 Materiał nauczania.....	11
3 Procedury osiągania celów.....	13
3.1 Postulaty metodyczne.....	13
3.2 Proponowany przydział godzin lekcyjnych.....	13
3.3 Metody nauczania.....	14
3.4 Środki dydaktyczne.....	15
3.5 Spis wykorzystywanej literatury.....	15
3.6 Współpraca ze środowiskiem lokalnym.....	16
4 Opis złożonych osiągnięć ucznia.....	17
4.1 Formułowanie i hierarchizacja osiągnięć ucznia.....	17
5 Metody oceny osiągnięć ucznia.....	23
6 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	27
7 Bibliografia.....	29

Wprowadzenie

Podstawy przedsiębiorczości to przedmiot wprowadzony do szkół ponadgimnazjalnych we wrześniu 2002 roku. W otaczającej nas rzeczywistości gospodarczej wolnego rynku uczeń ma prawo do wszechstronnej wiedzy ekonomicznej. Przedmiot ten powinien zapewnić młodzieży gwarancję solidnych podstaw tej wiedzy. Gospodarka wolnorynkowa jest gospodarką bardzo dynamiczną i na przestrzeni lat również program nauki Podstaw przedsiębiorczości powinien podlegać modyfikacjom by sprostać jej wymaganiom. W celu dostosowania programu do aktualnych potrzeb zmodyfikowałem programy autorstwa Jabłoński W.J., Maj T., Załęski P. Podstawy przedsiębiorczości – podręcznik dla liceów i techników zakres podstawowy i rozszerzony, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro Warszawa 2003 nr dopuszczenia DKOS-4015-176/02 oraz autorstwa Korba J., Mistrz M., Smutek Z. Podstawy przedsiębiorczości. Program nauczania w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Wyd. drugie zmienione. Operon, Gdynia 2007 nr dopuszczenia DKOS-5002-4/06.

Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych w Białymstoku którego nauczycielem jest autor programu kształci w zawodach technik budownictwa, technik geodeta, technik drogownictwa, technik urządzeń sanitarnych oraz technik obsługi turystycznej. Kompetencja kluczowa - innowacyjność i przedsiębiorczość która jest niezwykle istotna dla przyszłości uczniów niezależnie od wybranego przez nich zawodu jest uwypuklona w tym programie. System gospodarczy oparty na wolnym rynku wymusza postawy przedsiębiorcze i kreatywność w działaniu społecznym i zawodowym.

Uczniowie technikum budowlanego będą realizować niniejszy program w klasach II i III w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze jednej godziny tygodniowo.

Realizacja materiału ma na celu zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami przedsiębiorczości, podstawami organizacji pracy, podstawami gospodarki rynkowej, pojęciem gospodarstwa domowego, rolą przedsiębiorcy w gospodarce rynkowej, rolą państwa w gospodarce rynkowej, bankowością, elementami finansów publicznych, rynkami pracy i kwestią bezrobocia oraz międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi. Są to zagadnienia uniwersalne, dotyczące całokształtu otoczenia gospodarczego w jakim przyszli pracownicy będą się obracać w przyszłości. Dotyczą zarówno sfery osobistej jak i sfery zawodowej w powiązaniu z gospodarką. Bez zrozumienia istoty przedsiębiorczości trudno funkcjonować w realiach dzisiejszego świata.

Proces nauczania przedmiotu przedsiębiorczość kończy się zewnętrznym Egzaminem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe, składającym się z 20 pytań testowych zawartych w drugiej części Egzaminu pisemnego.

Kompetencja: innowacyjność i przedsiębiorczość ma fundamentalne znaczenie dla przyszłości uczniów. To od ich postawy i umiejętności znalezienia się w realiach wolnego rynku zależeć będzie spełnienie ich planów i ambicji zawodowych oraz wyrównywanie szans na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Postawa przedsiębiorcza ma istotny wpływ również na życie osobiste i społeczne. Bez tej kluczowej kompetencji obecny uczeń i przyszły pracownik może być skazany na marginalizację swojego życia i balansowanie na skraju bezrobocia.

Program został opracowany zgodnie z podstawą programową przedmiotu podstawy przedsiębiorczości. Strukturę programu oraz warunki tworzenia przez nauczycieli

własnych programów określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów i podręczników oraz cofania dopuszczenia. Niniejszy program obejmuje wszystkie cele i treści tej podstawy.

Autor programu Bogdan Rudziński jest nauczycielem kontraktowym w Zespole Szkół Budowlano-Geodezyjnych w Białymstoku. Przedmiotu podstawy przedsiębiorczości uczy od września 2003 roku. Jest Absolwentem Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu w Białymstoku z 1999 roku. Pełniąc funkcję koordynatora Szkolnej Internetowej Gry Giełdowej (SIGG) w województwie podlaskim rozwija zainteresowania związane z rynkiem kapitałowym.

1 Cele nauczania

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstaw programowych

- przygotowanie uczniów do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym kraju oraz Unii Europejskiej,
- kształtowanie postaw rzetelnej pracy i przedsiębiorczości,
- kształtowanie umiejętności krytycznej oceny otaczającej nas rzeczywistości ekonomicznej,
- doskonalenie umiejętności pracy w zespole i skutecznego komunikowania się przy zastosowaniu różnych środków werbalnych i niewerbalnych,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów,
- poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- rozwijanie zainteresowania podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej,
- poznanie podstawowych zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w różnych formach, w tym zasad etycznych,
- kształtowanie umiejętności inicjatywnych i innowacyjnych działań do wyznaczania sobie celów i zadań oraz ich realizacji,
- rozwijanie zdolności wyszukiwania jak największej liczby rozwiązań danego problemu i konsekwencji w realizacji swoich zadań,
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy,
- rozwijanie zainteresowań uczniów, przygotowanie do samodzielnego zdobywania wiedzy i rozwijania kompetencji kluczowych sprzyjających kształtowaniu postaw przedsiębiorczości,
- przygotowanie uczniów do dalszego kształcenia w wybranym zawodzie z jednoczesnym ukierunkowaniem na możliwości zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych w zależności od potrzeb rynku,
- kształtowanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i świadomego jej wyboru,
- poznanie roli państwa i prawa w gospodarce rynkowej,
- poznanie roli państwa w tworzeniu norm prawnych przeciwdziałających korupcji,
- poznanie zasad funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej.

1.1.2 Cele wynikające z kluczowej kompetencji -inicjatywność i przedsiębiorczość

Uczeń potrafi:

- określić cechy osoby przedsiębiorczej,
- omówić zasady organizacji pracy w zespole,

- identyfikować zasady etyczne obowiązujące w działalności gospodarczej oraz etyki pracy,
- rozwiązywać konflikty w grupie,
- komunikować się,
- objaśniać pojęcie gospodarstwa domowego i jego rolę w gospodarce rynkowej,
- objaśniać różnicę pomiędzy gospodarką rynkową i innymi typami gospodarek,
- charakteryzować role norm etycznych w funkcjonowaniu rynku,
- określić istotę samozatrudnienia.

1.1.3 Cele ogólne wynikające z lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Uczeń potrafi:

- rozpoznawać potencjalne miejsca pracy w swoim regionie,
- poszukiwać samodzielnie ofert pracy,
- przystosować się do zmieniających się warunków na lokalnym rynku pracy,
- dostrzegać szanse w zmieniającym się otoczeniu gospodarczym i je wykorzystywać,
- dokonywać analizy swoich mocnych i słabych stron w perspektywie przyszłego zajęcia.

1.1.4 Cele wynikające z profilu zawodowego

Uczeń potrafi:

- zorganizować własny warsztat pracy,
- ocenić własne predyspozycje zawodowe,
- zaplanować własną karierę zawodową,
- nawiązać kontakt z potencjalnym pracodawcą w branży,
- dostrzec znaczenie egzaminu zawodowego potwierdzającego kwalifikacje zawodowe mając na uwadze perspektywę zatrudnienia,
- sporządzać cv i list motywacyjny,
- dokonać świadomego wyboru miejsca pracy,
- nawiązać kontakt ze środowiskiem biznesowym i gospodarczym (wyszukać firmy z branży, która ucznia interesuje),
- ukierunkować naukę na potrzeby przyszłego pracodawcy.

1.2 Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- zdefiniować pojęcie osobowości człowieka,
- wyliczyć cechy instrumentalne i kierunkowe osobowości,
- rozpoznać mechanizmy zachowania się człowieka w sytuacjach trudnych,
- zidentyfikować i wymienić potrzeby człowieka,
- sklasyfikować sposoby zaspokajania potrzeb człowieka,
- wymienić cechy osoby przedsiębiorczej,
- wyliczyć zasady organizacji pracy w zespole,
- zdefiniować pojęcie działalności gospodarczej,

- zidentyfikować zasady etyczne obowiązujące w działalności gospodarczej oraz etyki pracy,
- zdefiniować sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie,
- objaśnić potrzebę kompromisowego rozwiązywania konfliktów w grupie,
- scharakteryzować środki komunikacji interpersonalnej (werbalne i niewerbalne),
- wymienić zasady skutecznego komunikowania się,
- objaśnić pojęcie gospodarstwa domowego i jego rolę w gospodarce rynkowej,
- objaśnić różnicę pomiędzy gospodarką rynkową i innymi typami gospodarek,
- zdefiniować pojęcia związane z gospodarką rynkową (popyt, podaż, rynek),
- wymienić cechy gospodarki rynkowej (przedsiębiorczość, własność prywatna, system cen, konkurencja),
- scharakteryzować role norm etycznych w funkcjonowaniu rynku,
- objaśnić i rozpoznać pojęcie zachęt ekonomicznych dla konsumenta, pracodawcy i przedsiębiorcy,
- scharakteryzować pojęcie pieniądza oraz jego właściwości i formy,
- wymienić funkcje pieniądza,
- wyjaśnić pojęcie wartości pieniądza,
- wymienić formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw,
- posługuje się przepisami dotyczącymi działalności gospodarczej,
- wymienić źródła finansowania firm,
- definiuje pojęcie majątku firmy,
- wylicza sposoby i zasady związane z podejmowaniem działalności gospodarczej,
- wskazuje instytucje i dokumenty wymagane przy zakładaniu własnej firmy,
- rozumie istotę samozatrudnienia,
- wymienić formy działalności gospodarczej wymagające koncesji, zezwolenia koncesji,
- wyszczególnia elementy bilansu firmy, takie jak: aktywa i pasywa,
- określa i rozumie rolę przedsiębiorstwa w gospodarce,
- zdefiniować pojęcie kosztów, przychodów i wyniku z działalności gospodarczej,
- wylicza zryczałtowane formy opodatkowania,
- przedstawia zasady prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów,
- opisuje istotę podatku VAT,
- wylicza podstawowe funkcje banków,
- wymienić zadania banku centralnego i banków komercyjnych,
- określa rolę banku centralnego w gospodarce,
- wymienić rodzaje usług bankowych dla ludności i przedsiębiorstw,
- podkreśla konieczność korzystania z usług bankowych,
- wylicza formy inwestowania na giełdzie,
- przedstawia ryzyko inwestowania na giełdzie,
- wylicza rodzaje ubezpieczeń,
- podkreśla konieczność istnienia ubezpieczeń,
- określa koncepcje roli państwa w gospodarce,
- wyjaśnia zakres i formy interwencjonizmu państwowego w gospodarce rynkowej,
- podkreśla wpływ państwa na życie gospodarcze kraju,
- określa rolę państwa w zwalczaniu korupcji,
- zdefiniować pojęcie i funkcje budżetu państwa,
- interpretuje zasady polityki budżetowej,

- wymienić źródła finansowania budżetu,
- przedstawia system podatkowy w Polsce,
- wymienia wydatki budżetu państwa,
- zdefiniować pojęcia deficytu budżetowego i długu publicznego,
- wymienić czynniki wzrostu gospodarczego
- rozpoznaje mierniki wzrostu gospodarczego,
- przedstawia bariery wzrostu gospodarczego,
- wymienić i rozumie przejawy kryzysu ekonomicznego,
- określa wpływ reklamy na konsumentów,
- wymienić prawa konsumentów,
- przedstawia konieczność istnienia instytucji chroniących konsumentów,
- wylicza prawa i obowiązki pracowników,
- wylicza przykłady zachowań etycznych i nieetycznych pracodawców i pracowników,
- wymienia rodzaje umów regulujących zatrudnienie,
- zdefiniować przyczyny i skutki bezrobocia,
- wymienia formy walki z bezrobociem,
- wyszczególnia metody poszukiwania pracy,
- wymienia dokumenty konieczne do ubiegania się o pracę,
- przedstawia strukturę i elementy listy płac
- definiuje pojęcie międzynarodowego podziału pracy,
- wymienia formy powiązań gospodarczych zagranicą,
- wymienia międzynarodowe organizacje gospodarcze, z którymi współpracuje Polska,
- przedstawia zasady międzynarodowej współpracy gospodarczej,
- scharakteryzować genezę i rozwój Unii Europejskiej,
- definiuje cele integracji europejskiej,
- wymienia instytucje UE i rozumie cele i zasady ich funkcjonowania,
- interpretuje podstawowe postanowienia Układu Europejskiego,
- wyjaśnia przebieg negocjacji akcesyjnych Polski z UE,
- wymienia problemy ekonomiczne współczesnego świata,
- objaśnia pojęcie globalizacji gospodarki światowej.

2 Materiał nauczania

L.p.	Treści nauczania
	I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
1	Zapoznanie z wymaganiami programowymi, edukacyjnym oraz PSO. Przypomnienie zasad bezpiecznego przebywania w szkole.
2	Istota przedsiębiorczości. Człowiek istotą społeczną.
3	Poznawanie siebie-osobowość. Asertywność i twórcze myślenie.
4	Motywy aktywności człowieka.
5	Czynniki produkcyjne i ich rodzaje. Komunikacja interpersonalna.
6	Potrzeby ludzkie i ich hierarchia.
	II PODSTAWY ORGANIZACJI PRACY
7	Istota organizacji pracy. Praca indywidualna i zespołowa.
8	Kierowanie zespołem. Klasyczne style kierowania.
9	Sprawdzenie zrozumienia i przyswajania pojęć
10	Kontrola osiągnięć uczniów.
	III PODSTAWY GOSPODARKI RYNKOWEJ
11	Gospodarowanie jako proces dokonywania wyborów.
12	Proces kształtowania się gospodarki rynkowej.
13	Pojęcie rynku. Typologia rynków.
14	Prawo popytu i podaży.
15	Cena na rynku. Równowaga rynkowa. Niedobór, nadwyżka. Funkcje ceny.
16	Papiery wartościowe. Rynek papierów wartościowych. Giełdy kapitałowe w Polsce i na świecie.
17	Sprawdzenie zrozumienia i przyswajania pojęć.
18	Kontrola osiągnięć uczniów.
	IV GOSPODARSTWO DOMOWE
19	Gospodarstwo domowe i jego przychody.
20	Budżet gospodarstwa domowego. Zarządzanie własnymi pieniędzmi.
21	Ćwiczenie w ustalaniu progów możliwości finansowych w budżecie domowym.
22	Rękojmia i gwarancja. Ochrona praw konsumenckich.
23	Kontrola osiągnięć uczniów.
	V PRZEDSIĘBIORCY W GOSPODARCE RYNKOWEJ
24	Działalność przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej.
25	Zasady prowadzenia działalności gospodarczej.
26	Charakterystyka przedsiębiorstw.
27	Spółka jako typowa forma organizacyjno-prawna w gospodarce rynkowej.
28	Samodzielna działalność gospodarcza. Samozatrudnienie.
29	Procedura zakładania działalności gospodarczej.
30	Przedsiębiorstwo i jego majątek
31	Sprawdzenie zrozumienia i przyswajania pojęć.
32	Kontrola osiągnięć uczniów.
	VI PAŃSTWO W GOSPODARCE RYNKOWEJ
33	Funkcje państwa w gospodarce.
34	Instytucje państwa właściwe w sprawowaniu polityki gospodarczej. Instytucje wspomagające działalność gospodarczą.
35	Struktura PKB. Dochód narodowy.
36	Cykle koniunkturalne w gospodarce.
37	Kontrola osiągnięć uczniów.

	VII BANKI I BANKOWOŚĆ
38	Istota i funkcje pieniądza. Inflacja i jej skutki.
39	Rodzaje i funkcje banków.
40	Bankowe rachunki oszczędnościowo-kredytowe. Kredyty bankowe.
	VIII ELEMENTY FINANSÓW PUBLICZNYCH
41	Budżet państwa i jego funkcje.
42	Źródła i struktura dochodów budżetowych.
43	Wydatki budżetowe i ich klasyfikacja.
44	Funkcje budżetu samorządowego Dochody i wydatki budżetowe gminy.
45	Bank centralny i jego funkcje.
46	Podatki pośrednie i bezpośrednie.
47	Ćwiczenia w sporządzaniu zeznania podatkowego.
48	Kontrola osiągnięć uczniów.
	IX RYNEK PRACY KWESTIA BEZROBOCIA
49	Praca i jej funkcje. Rynek pracy; rynek lokalny i ponadlokalny.
50	Bierne i aktywne metody poszukiwania pracy . Źródła poszukiwania informacji o miejscach pracy.
51	Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
52	Istota i formy umów o pracę.
53	Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy. Rozwiązywanie umów o pracę.
54	Sporządzanie dokumentów koniecznych przy staraniu się o pracę.
55	Istota, rodzaje, przyczyny i skutki bezrobocia. Sposoby walki z bezrobociem.
	X MIĘDZYNARODOWE STOSUNKI GOSPODARCZE
56	Cel i formy międzynarodowej wymiany gospodarczej.
57	Bilans płatniczy kraju. Międzynarodowe instytucje i organizacje gospodarcze.
58	Integracja gospodarcza w ramach UE.
59	Korzyści i koszty integracji gospodarczej Polski z UE.
60	Kontrola osiągnięć uczniów.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Postulaty metodyczne

Nauka przedmiotu Podstawy przedsiębiorczości ma pobudzić ucznia do pozyskania wiedzy i przyswojenia umiejętności poruszania się w meandrach współczesnej gospodarki wolnorynkowej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień rynku pracy.

Przekazywana wiedza powinna być bardzo ściśle powiązana z różnymi formami wspomagającymi proces nauki takimi jak:

- Organizacja spotkań z przedstawicielami lokalnej gospodarki: przedsiębiorcami, urzędnikami, bankowcami, pracownikami biura maklerskiego, absolwentami szkoły o ugruntowanej pozycji zawodowej,
- Uczestniczenie a warsztatach, szkoleniach, Wakacyjnych Obozach Naukowych (w ramach Szkoły Kluczowych Kompetencji), Targach pracy, Dniach otwartych organizowanych przez uczelnie i inne instytucje (np.: NBP, GPW),
- Aktywny udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych (np.: Olimpiada Ekonomiczna, Olimpiada Przedsiębiorczości, Szkolna Internetowa Gra Giełdowa)
- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród młodzieży przez propagowanie „Dnia przedsiębiorczości”,
- Umożliwianie kontaktu z fachową prasą (Rzeczpospolita, Gazeta Prawna, Parkiet),
- Wykorzystywanie Internetu jako dynamicznego narzędzia nauki – portale wiedzy ekonomicznej (www.gpw.pl, www.nbpportal.pl, www.junior.org.pl) oraz aktywne uczestniczenie w kursach e-learningowych,
- Propagowanie programów telewizyjnych o tematyce ekonomicznej (Firma, Puls biznesu, kanały informacyjno-gospodarcze).

Na realizację zadań dydaktycznych z podstaw przedsiębiorczości ujętych w proponowanym programie przeznaczone zostanie następująca liczba godzin w wymiarze:

- jedna godzina tygodniowo w klasie II technikum,
- jedna godzina tygodniowo w klasie III technikum.

3.2 Proponowany przydział godzin lekcyjnych

DZIAŁ	Ilość godzin
I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	6
II PODSTAWY ORGANIZACJI PRACY	4
III PODSTAWY GOSPODARKI RYNKOWEJ	8
IV GOSPODARSTWO DOMOWE	5
V PRZEDSIĘBIORCY W GOSPODARCE RYNKOWEJ	9
VI PAŃSTWO W GOSPODARCE RYNKOWEJ	5
VII BANKI I BANKOWOŚĆ	3
VIII ELEMENTY FINANSÓW PUBLICZNYCH	8
IX RYNEK PRACY KWESTIA BEZROBOCIA	7
X MIĘDZYNARODOWE STOSUNKI GOSPODARCZE	5
RAZEM	60

3.3 Metody nauczania

Realizacja programu podstaw przedsiębiorczości. wymaga zastosowania metod aktywizujących takich jak:

Metoda przypadku – to interpretacja określonych zdarzeń, rzeczywistych bądź opracowanych na użytek określonego problemu. Dobrze zrealizowana uczy, że nigdy nie ma jednego dobrego rozwiązania. Pochopnie wydane sądy mogą okazać się nieprawdziwe, krzywdzące i kompromitujące. Metodę można wykorzystywać do analizy kreatywnej. Jest to metoda w której należy odpowiedzieć na pytanie: jakie jest najlepsze z możliwych rozwiązanie tej sytuacji,

Metody asymilacji wiedzy – metody polegające na posługiwaniu się słowem mówionym oraz pisany takie jak: wykład, rozmowa nauczająca, pogadanka, praca z tekstem,

Metoda symulacyjna – najczęściej przeprowadzana w postaci gry symulacyjnej w której uczniowie odgrywają przydzielone opisowo role lub też mają za zadanie inscenizacji danego zdarzenia przez wymyślone przez siebie role. Metoda ta to nic innego jak odgrywanie rzeczywistych ról i sytuacji występujących w otoczeniu gospodarczym i społecznym w warunkach warsztatowych - symulacyjnych. Role te można odgrywać wielokrotnie, poprawiając je za każdym razem i dążąc do wypracowania zachowań pożądaných

Metoda oparta na bezpośrednich kontaktach społecznych - pozwala na bardzo aktywne uczestnictwo w zdarzeniach gospodarczych: spotkanie, wywiad, wycieczka dydaktyczna, obserwacja uczestnicząca.

Analiza SWOT - metoda zespołowej analizy i oceny jakiegoś wydarzenia, zjawiska (nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrażen: strenghts – mocne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities- szanse, threats- zagrożenia). Metoda ta polega na wypełnieniu arkusza, na którym uczniowie określają z jednej strony czynniki mające pozytywny wpływ na przebieg analizowanego zjawiska („mocne strony” problemu) i wynikające z nich szanse a z drugiej strony „słabe strony” problemu i wynikające z nich zagrożenia

Metody samodzielnego uczenia się polegające na samodzielnym dochodzeniu ucznia do wiedzy i konkretnych umiejętności formalnych i praktycznych takie jak: dyskusja czyli uporządkowana wymiana poglądów; obserwacja i pomiar np. sondaże i ankiet; ćwiczenia retoryczne kształtujące poprawne wypowiadanie się na tematy ekonomiczno-społeczne; ćwiczenia wyobraźni – czytanie diagramów, wykresów zestawień statystycznych; metoda problemowa – tworzenie i rozwiązywanie sytuacji problemowych, dyskusja wyników, określenie wniosków.

Burza mózgów – metoda zespołowego tworzenia pomysłów rozwiązania jakiegoś problemu, pomocna przy podejmowaniu decyzji. Metoda polegająca na: Sformułowaniu problemu, nad którym będą pracować uczniowie. Przypomnieniu uczniom zasad burzy mózgów: zgłaszane pomysły są zapisywane na tablicy lub arkuszu papieru. Zasada „zielonego światła” – każdy pomysł jest przyjmowany, nie krytykujemy pomysłów w trakcie ich zgłaszania, ocenę jakości pomysłów odkładamy na potem. Zgłaszaniu pomysłów przez uczniów. Zamknięciu banku pomysłów po wyczerpaniu limitu czasu. Przystąpieniu do krytycznej analizy pomysłów (zasada „czerwonego światła”) – uczniowie pod kierunkiem nauczyciela dokonują oceny zgłoszonych propozycji, odrzucają niektóre z nich. Ustalone zagadnienia mogą być przedyskutowane w grupach lub na forum całej klasy.

Ponadto zastosowanie w programie powinny znaleźć inne metody aktywizujące takie jak: drzewo decyzyjne czyli graficzny zapis analizy procesu podejmowania decyzji; debata

– analiza argumentów za i przeciw; metaplan – plastyczny zapis dyskusji; metoda video life czyli zapis kamerą scenek sytuacyjnych pozwalająca na analizę własnych zachowań i możliwość ich korekty.

3.4 Środki dydaktyczne

Do realizacji zajęć przedmiotu Podstawy przedsiębiorczości stosowane i wykorzystywane będą następujące środki dydaktyczne:

- podręcznik przedmiotowy: Podstawy przedsiębiorczości, W. J. Jabłoński, T. Maj, P. Załęski Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro
- poradnik dla nauczycieli: Podstawy przedsiębiorczości, T. Maj, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro
- podręczniki uzupełniające
- Kodeks pracy, Kodeks cywilny, wzory umów i formularzy
- sprzęt multimedialny: projektor multimedialny, stanowisko komputerowe, DVD, kamera, aparat cyfrowy
- pomoce audiowizualne: filmy, foliogramy, tablice poglądowe, płyty, CD i DVD, prezentacje multimedialne, komputerowe programy edukacyjne,
- roczniki statystyczne, mapy gospodarcze i polityczne,
- tablice poglądowe
- flipcharty, pisaki, magnesy na tablicę, masa klejąca
- stoliki umożliwiające pracę w grupach

3.5 Spis wykorzystywanej literatury

- [1] Bączyk, M, Koziński M.H., Michalski M., Pyziół W., Szumański A, Weiss I., *Papiery Wartościowe*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków, 2000
- [2] Francis J C, *Inwestycje, analiza i zarządzanie*, WIG Press, Warszawa, 2000
- [3] Fabozzi F J, *Rynki obligacji. Analiza i strategię*, WIG Press, Warszawa, 2000
- [4] Lee T., *Ekonomia dla inwestorów giełdowych*, WIG Press, Warszawa, 2000
- [5] Gierszewska G., Romanowska M., *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, wyd. III.
- [6] Hull J, *Kontrakty terminowe i opcje, wprowadzenie*, WIG Press, Warszawa, 1999
- [7] Jabłonowska L., Winch S., Wachowiak P., *Prezentacja profesjonalna*, Difin, Warszawa 2008.
- [8] Jabłoński W. J., Maj T., Załęski P., *Podstawy przedsiębiorczości* Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro Warszawa 2003
- [9] Jajuga K, Jajuga T., *Inwestycje. Instrumenty finansowe. Ryzyko finansowe. Inżynieria finansowa*, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa, 2000
- [10] Kachniewski M, Majewski B; Wasilewski P., *Rynek kapitałowy i Giełda papierów wartościowych*, Fundacka edukacji i Rynku Kapitałowego Warszawa 2008
- [11] Kotler Ph., *Marketing*, Rebis, Poznań 2008.
- [12] Król H. Ludwicyński A., *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. PWN Warszawa 2006.
- [13] Milewski R., Kwiatkowski E., *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa 2008
- [14] Pawlak Z., *Biznes plan. Zastosowania i przykłady*, Poltext, Warszawa 2006.

- [15] Pierścionek Z., *Strategie konkurencji i rozwoju przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.
- [16] Pochtowski A., *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, PWE, Warszawa 2007.
- [17] Sudoł St., *Przedsiębiorstwo*, PWE, Warszawa 2006, wyd. III.
- [18] Wachowiak P., *Profesjonalny menedżer*, Difin, Warszawa 2001.
- [19] Zimniewicz K., *Współczesne koncepcje i metody zarządzania*, PWE, Warszawa 2009.
- [20] Kodeks pracy,
- [21] Kodeks cywilny.

3.6 Współpraca ze środowiskiem lokalnym.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym znacznie ułatwia realizację celów kształcenia szczególnie dotyczących wiedzy na temat instytucji gospodarki rynkowej, rodzajów i zasad funkcjonowania przedsiębiorstw oraz finansów samorządowych.

Instytucje i podmioty gospodarcze które są pomocne w osiągnięciu zamierzonych efektów to :

- biura maklerskie,
- banki,
- władze samorządu terytorialnego,
- biura pracy,
- lokalne przedsiębiorstwa branżowe,
- biura podatkowe,
- urzędy skarbowe.

Szeroka współpraca z wymienionymi instytucjami i podmiotami gospodarczymi uzupełni, uatrakcyjni i urealni proces kształcenia.

4 Opis złożonych osiągnięć ucznia

4.1 Formułowanie i hierarchizacja osiągnięć ucznia

L.p.	Dział programowy	Wymagania podstawowe	Wymagania ponad podstawowe
1.	Przedsiębiorczość	Uczeń: - powinien dokonać trafnej samooceny- powinien rozpoznać czynniki i przeszkody sprzyjające realizacji jego planów- powinien świadomie wyznaczać swoje cele- powinien porównywać koszty podejmowania realizacji celów- powinien uświadomić sobie konieczność hierarchizacji celów, a także współzależność celów jednostkowych i grupowych- powinien rozróżniać motywy aktywności człowieka- powinien charakteryzować zasoby swoje i środowiska- powinien rozumieć pojęcia: koszt alternatywny, racjonalny wybór	Uczeń: - powinien znać, a także skomentować, hierarchię potrzeb Masłowa- powinien znać i realizować krzywą możliwości produkcyjnych, podając przykłady z życia codziennego
2.	Podstawy organizacji pracy	Uczeń: - powinien poznać zasady organizacji pracy swojej i zespołu- powinien znać podstawowe reguły budowania dobrych relacji z innymi- powinien określić zachowania sprzyjające skutecznemu wywieraniu wpływu na innych- powinien stosować podstawowe zasady pracy w zespole- powinien rozróżnić rodzaje zadań w grupie- powinien rozumieć znaczenie pracy grupowej, funkcjonowania firmy	Uczeń: - potrafi określić rolę lidera w organizowaniu aktywności grupy- powinien wskazać w jakim typie zadań jest najlepszy- powinien rozumieć znaczenie brania odpowiedzialności i konieczność dzielenia się z nią z innymi
3.	Podstawy gospodarki rynkowej	Uczeń: - powinien nazywać i charakteryzować systemy ekonomiczne- powinien rozumieć, na czym polega transformacja systemowa w Polsce- powinien znać filary gospodarki	Uczeń: - powinien określić przyczyny transformacji systemowej w Polsce- powinien wyjaśnić jakie są korzyści i koszty przekształceń systemowych w Polsce- powinien wiedzieć jaki wpływ na efektywność gospodarowania ma

		rynkowej - powinien określać korzyści i wymagania, jakie stwarza gospodarka rynkowa- powinien identyfikować rodzaje giełd- powinien znać różne formy inwestowania- powinien umieć czytać tabele giełdowe- powinien przeprowadzić analizę zysku i ryzyka w przypadku inwestowania na giełdzie- powinien znać pojęcia: popytu i podaży- powinien wyjaśniać wahania popytu wraz ze zmianą ceny- powinien wyjaśniać wahania podaży wraz ze zmianą ceny- powinien znać mechanizm ustalania ceny- powinien wskazać jakie czynniki mobilizują go do pracy- powinien identyfikować rodzaje rynków(monopol, oligopol, konkurencja doskonała)	system ekonomiczny - powinien potrafić podać przykłady krajów w których występowały (lub występują) poznane systemy ekonomiczne- powinien wskazać wady i zalety tych systemów- powinien umieć złożyć zlecenie- powinien znać podstawowe indeksy giełdowe- powinien opanować podstawy analizy technicznej i fundamentalnej- powinien objaśniać pojęcie użyteczności krańcowej- powinien mierzyć elastyczność popytu- powinien charakteryzować różne rodzaje rynków
4.	Gospodarstwo domowe	Uczeń: - powinien potrafić zaplanować budżet domowy- powinien wskazywać i charakteryzować źródła dochodów- powinien analizować i prezentować potrzeby wszystkich członków rodziny- powinien rozumieć odpowiedzialność za rodzinę- powinien wiedzieć, jak można zmieniać dochody i modyfikować wydatki- powinien znać prawa konsumentów i umieć z nich korzystać- powinien rozumieć funkcje reklamy i orientować się, jak należy korzystać z reklam- powinien wskazać instytucje wspomagające ochronę konsumenta w Polsce- powinien umieć dochodzić swoich praw.	Uczeń: - powinien dostrzegać związek między wysokością dochodów a strukturą wydatków- powinien potrafić przeanalizować swoje zachowanie w sytuacjach konfliktowych- powinien znać podstawowe zasady prowadzenie negocjacji
5.	Przedsiębiorcy w gospodarce rynkowej	Uczeń: - powinien identyfikować podstawowe formy własności- powinien znać podstawowe formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw- powinien wskazywać wady i zalety małych i średnich	Uczeń: - powinien znać strukturę spółki z o.o.- powinien omówić strukturą spółki akcyjnej- powinien umieć znaleźć informacje o instytucjach wspierających małe instytucje w Internecie- powinien umieć opracować

		- przedsiębiorstw- powinien omówić zasady zakładania, organizacji i finansowania firm- powinien podać przykłady etycznego postępowania w biznesie- powinien znać procedurę uruchamiania działalności gospodarczej- powinien przewidywać opłacalność przedsięwzięcia gospodarczego- powinien wskazywać w swojej miejscowości instytucje wspierające małe przedsiębiorstwa- powinien być przygotowany do świadomego podjęcia decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej- powinien przemyśleć swoje zamierzenia związane z karierą zawodową w kontekście uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej	biznesplan
L.p.	Dział programowy	Wymagania podstawowe	Wymagania ponad podstawowe
6.	Państwo w gospodarce rynkowej	Uczeń: - powinien wskazywać cele państwa w gospodarce- powinien znać ograniczenia w możliwości realizacji celów państwa oraz funkcje państwa- powinien omówić obieg okrężny w gospodarce- powinien znać podstawowe miary dobrobytu- powinien porównywać ich wartości dla różnych państw- powinien wymienić czynniki sprzyjające wzrostowi gospodarczemu	Uczeń: - powinien wskazać, w jakim stopniu decyzje jednostki, a nie decyzje państwa wpływają na jej losy- powinien definiować dochody nominalny i realny- powinien rozróżnić PKB, PNB i PNN
7.	Banki i bankowość	Uczeń: - powinien wskazać formy pieniądza- powinien rozumieć, czym jest inflacja i jaki jest jej wpływ na gospodarkę- powinien objaśniać funkcjonowanie systemu bankowego- powinien wskazać nie bankowe instytucje finansowe- powinien rozumieć znaczenia oszczędności w gospodarce- powinien identyfikować formy oszczędzania- powinien oszacować koszt kredytu i dokonać porównania	Uczeń: - powinien rozumieć wpływ polityki monetarnej na życie gospodarcze kraju- powinien omówić znaczenie wprowadzenia euro- powinien szacować zysk i ryzyko planowanej inwestycji- powinien korzystając z różnych źródeł dokonać wyboru oferty kredytowej- powinien korzystając z różnych źródeł dokonać wyboru oferty ROR

		- dwóch ofert kredytowych- powinien umieć dokonać wyboru oferty lokaty i prowadzenia rachunku- powinien umieć wskazać na czym polega ryzyko danej inwestycji	
8.	Elementy finansów publicznych	Uczeń: - powinien rozumieć wpływ polityki fiskalnej na życie gospodarcze w kraju- powinien wyjaśnić pojęcia: budżet państwa, budżet samorządowy, deficyt budżetowy oraz dług publiczny- powinien rozróżniać podatki pośrednie i bezpośrednie- powinien wyróżniać podstawowe dochody i wydatki budżetu gminy	Uczeń: - powinien wiedzieć, co to są fundusze strukturalne i gdzie znaleźć informacje o możliwości korzystania z nich- powinien potrafić rozliczyć się z US z zaznania podatkowego
9.	Rynek pracy kwestia bezrobocia	Uczeń: - powinien umieć scharakteryzować rynek pracy- powinien diagnozować specyfikę lokalnego rynku pracy- powinien znać prawa pracownika i obowiązki pracodawcy- powinien wiedzieć jakie są podstawowe zasady zawierania i rozwiązywania stosunku pracy- powinien zrozumieć konieczność planowania własnej kariery zawodowej- powinien wiedzieć jakie funkcje spełni CV oraz poznać zasady jego pisania- powinien opracować własne CV- powinien opanować umiejętność autoprezentacji- powinien wiedzieć jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej i zaprezentować w jej trakcie- powinien wyjaśnić pojęcia: bezrobocia, określić jego rodzaje i strukturę- powinien rozumieć, na czym polega aktywne poszukiwanie pracy- powinien wiedzieć, jaka pomoc przysługuje osobom pozostającym bez pracy i jak należy się o nią ubiegać	Uczeń: - powinien wskazywać gdzie szukać aktualnych informacji dotyczących prawa pracy- powinien planować swoją drogę edukacyjną i zawodową- potrafi diagnozować jak zmieni się rynek pracy po wejściu Polski do UE- powinien znać konsekwencje pozostawania bez pracy- powinien planować i wdrażać osobistą aktywność w celu przeciwdziałaniu własnemu bezrobociu
10.	Międzynarodowe stosunki gospodarcze	Uczeń: - powinien znać przyczyny i konsekwencje ograniczeń w handlu- powinien wskazywać korzyści i zagrożenia wynikające ze współpracy międzynarodowej- powinien rozumieć pojęcie	Uczeń: - powinien rozróżniać przewagę komparatywną od absolutnej- powinien znać zasady kształtowania kursu walutowego- powinien omówić najważniejsze międzynarodowe instytucje finansowe

		globalizacji gospodarki i umieć wskazać jej następstwa - powinien wskazywać korzyści i zagrożenia wynikające z integracji z UE	

Ogólne kryteria oceniania

Ocenę **niedostateczny** otrzymuje uczeń, który nie opanował treści zawartych w podstawie programowej, a w szczególności:

- Nie opanował pojęć, definicji,
- Nie potrafi samodzielnie posługiwać się tekstem,
- Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać najprostszego zadania,
- Nie chce korzystać z zaproponowanych form pomocy,
- Nie jest zainteresowany poruszaną problematyką na zajęciach dydaktycznych,
- Z co najmniej jednej pracy kontrolnej kończącej zakres materiału do zaliczenia otrzymuje ocenę niedostateczną (nie zalicza części materiału przewidzianego na dany semestr)
- Nie dąży do poprawy oceny niedostatecznej uzyskanej z pracy kontrolnej.

Ocenę **dopuszczający** otrzymuje uczeń, który:

- Przy pomocy pytań naprowadzających potrafi odpowiedzieć na proste pytania i wykonać proste zadania,
- Potrafi zdefiniować podstawowe pojęcia, chociaż ma kłopoty z ich praktycznym wykorzystaniem,
- Opanował w ograniczonym zakresie wymagania z poziomu podstawowego, które umożliwiają mu kształcenie na wyższym poziomie.

Ocenę **dostateczny** otrzymuje uczeń, który:

- Opanował w większości wymagania z poziomu podstawowego,
- Umie posłużyć się podstawowymi pojęciami,
- Umie stosować posiadane wiadomości i umiejętności do wykonywania prostych zadań w sytuacjach typowych,
- Potrafi naprawić błąd wskazany przez nauczyciela,
- Nie wykazuje aktywności na zajęciach edukacyjnych,
- Przejawia średni stosunek do przedmiotu i obowiązków,
- Wypowiada się ogólnikowo.

Ocenę **dobry** otrzymuje uczeń, który:

- Opanował w większości zadania z poziomu ponadpodstawowego,
- Samodzielnie rozwiązuje średnio trudne typowe zadanie,
- Samodzielnie pracuje z podręcznikiem,
- Wyróżnia się systematycznością i obowiązkowością,
- Bywa aktywny na zajęciach edukacyjnych,
- Wykonuje dodatkowe zleczone prace przez nauczyciela,
- Za namową nauczyciela udziela pomocy uczniom słabszym.

Ocenę **bardzo dobry** otrzymuje uczeń, który:

- Opanował pełny zakres wymagań ponadpodstawowych,
- Sprawnie operuje pojęciami,
- Dostrzega i formułuje różne problemy,
- Wyciąga trafne wnioski,
- Umie wskazać praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności,
- Potrafi wykorzystać wiedzę z innych przedmiotów,
- Wykazuje się dużą aktywnością i samodzielnością na zajęciach edukacyjnych,

- Wykonuje dodatkowe zadania zlecone przez nauczyciela,
- Angażuje się w konkursy przedmiotowe,
- Wychodzi z propozycją pomocy uczniom słabszym.

Ocenę **celujący** otrzymuje uczeń, który:

- Opanował wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania,
- W rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych proponuje nietypowe rozwiązania,
- Ujmuje relacje międzyprzedmiotowe,
- Współpracuje z nauczycielem w przygotowaniu zajęć,
- Osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych,
- Systematycznie pracuje nad pogłębieniem swojej wiedzy.

5 Metody oceny osiągnięć ucznia

Obserwowane i oceniane obszary:

I. Wiedza i umiejętności:

1. Wypowiedź pisemna :

- sprawdziany z poszczególnych działów zaplanowane w rozkładzie materiału nauczania
- kartkówki
- prace domowe
- zadania dodatkowe :
 - referaty na wskazane tematy
 - recenzje artykułów z czasopism o tematyce ekonomicznej

2. Wypowiedź ustna :

- przygotowanie się do zajęć
- istotny wkład w dyskusję problemową
- wyciąganie logicznych wniosków
- myślenie przyczynowo-skutkowe
- wykorzystywanie wiedzy i umiejętności z innych dziedzin (korelacja międzyprzedmiotowa)
- umiejętność korzystania z norm, katalogów,
- prezentacja.

II. Postawy (aktywność) :

1. Aktywność na zajęciach:

- praca w grupie
- wyrażanie opinii
- posiadanie podręczników i przyborów szkolnych.

2. Wyszukiwanie materiałów do prac pisemnych i wypowiedzi ustnych :

- w prasie
- w programach telewizyjnych
- w innych podręcznikach, encyklopediach
- korzystanie z Internetu.

Zasady sprawdzania i oceniania

- Przedmiotem oceny są wiadomości, umiejętności i postawy (aktywność),
- Podstawą oceny jest zakres realizacji wymagań edukacyjnych określonych i podanych przez nauczyciela na początku roku szkolnego do wiadomości uczniów i rodziców (prawnych opiekunów);
- Uczeń otrzymuje oceny częściowe, na podstawie których wystawia się ocenę śródroczną i końcoworoczną. Wszystkie oceny są jawne;
- Zaplanowane przez nauczyciela sprawdziany pisemne są obowiązkowe;
- Każdy sprawdzian pisemny poprzedzony jest zapowiedzią udokumentowaną wpisem w dzienniku (co najmniej 7 dni przed terminem sprawdzianu), jeżeli z różnych przyczyn sprawdzian nie odbędzie się w ustalonym terminie to obowiązującym terminem jest najbliższa lekcja;

- Uczeń nieobecny na sprawdzianie pisemnym ma obowiązek w terminie 2 tygodni od rozdania prac lub od dnia przyścia do szkoły poddać się danemu sprawdzianowi;
- Jeżeli uczeń opuszcza sprawdziany (absencja nieusprawiedliwiona) nauczyciel wyznacza termin dodatkowy w porozumieniu z uczniem;
- Uczeń, który nie przystąpił do sprawdzianu w wyznaczonym terminie może być nie klasyfikowany;
- Poprawa pracy kontrolnej jest dobrowolna – do poprawy można przystąpić tylko raz w terminie dwóch tygodni od daty zapoznania ucznia z oceną (w dzienniku obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę poprawioną);
- Sprawdziany mogą zawierać dodatkowe pytania na ocenę celującą;
- Prace pisemne uczeń otrzymuje do wglądu, aby mógł zapoznać się z uwagami sprawdzającego (przechowuje je nauczyciel w teczce klasowej do końca roku szkolnego);
- W przypadku dłuższej nieobecności usprawiedliwionej uczeń otrzymuje czas na uzupełnienie zaległości, wspólnie z nauczycielem ustala termin i sposób zaliczenia materiału;
- Kartkówki nie muszą być zapowiedziane, obejmują materiał z trzech ostatnich zajęć edukacyjnych;
- Nie przewiduje się poprawy kartkówek;
- Uczeń odpowiada ustnie przynajmniej raz w okresie, materiał obejmuje zakres trzech ostatnich zajęć edukacyjnych;
- O przewidywanej ocenie śródrocznej lub końcoworocznej nauczyciel (wychowawca) informuje rodziców (opiekunów):
 - niedostatecznej - na miesiąc przed klasyfikacją
 - o innych - na tydzień przed klasyfikacją.

Sposób ustalania oceny semestralnej i rocznej.

Uczniowie otrzymują oceny cząstkowe w trzech kategoriach:

- A. Praca klasowa w formie zadań testowych, otwartych lub zamkniętych (rachunkowe, problemowe), testów nauczycielskich i standaryzowanych. Obejmuje materiał działu programowego lub większej partii materiału tworzącej zwartą całość. Uczniowie są informowani o zakresie treści. Termin jest ustalany z klasą z dwutygodniowym wyprzedzeniem.
- B. Kartkówka, obejmująca materiał aktualnie realizowanego działu programowego i inne formy ogłoszone przez nauczyciela uczącego.
- C. Odpowiedź ustna, praca domowa, praca w grupie, praca na lekcji, przygotowanie i zaprezentowanie zagadnienia dotyczącego podstaw przedsiębiorczości, przygotowanie projektu, plakatu, programu komputerowego, animacji komputerowej itp., ocena za prowadzenie zeszytu szkolnego.

Ocenę semestralną oblicza się ze wzoru na średnią ważoną:

$$\text{Ocena} = \frac{(\square \text{ ocen A})3 + (\square \text{ ocen B})2 + (\square \text{ ocen C})1}{[(\text{liczba ocen A})3 + (\text{liczba ocen B})2 + (\text{liczba ocen C})1]}$$

Zależność między średnią ważoną i oceną na semestr:

średnia ważona	ocena	stopień
0 – 1,59	niedostateczna	1
1,6 – 2,59	dopuszczająca	2
2,6 – 3,59	dostateczna	3

3,6 – 4,59	dobra	4
4,6 – 5,59	bardzo dobra	5
5,6 – 6,0	celująca	6

Podczas obliczania oceny semestralnej / rocznej uwzględnia się wszystkie oceny wpisane do dziennika.

Surowo oceniane są prace niesamodzielne (tzw. „ściągnięcie”) lub ucieczka ze sprawdzianu - uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną (zgodnie z regulaminem), a w średniej ważonej liczymy z „0”.

W przypadku sprawdzianów pisemnych przyjmuje się skalę punktową przeliczaną na oceny wg kryteriów:

- 98 -100 % - celujący
- 85 – 97 % - bardzo dobry
- 75 – 84 % - dobry
- 50 – 74 % - dostateczny
- 30 – 49 % - dopuszczający
- 0 – 29 % - niedostateczny

6 Procedura ewaluacji programu nauczania

Ewaluacja niniejszego programu nauczania zostanie przeprowadzona w trakcie jego realizacji oraz po zakończeniu wdrażania programu. Ewaluację przeprowadzi nauczyciel realizujący program, dyrekcja szkoły oraz przedstawiciele z nadzoru projektu Szkoła kluczowych kompetencji Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej.

Badaniu podlegać będą cele kształcenia oraz postępy uczniów uczących się według tego programu.

Metodami i narzędziami ewaluacji będą:

- analiza dokumentów szkolnych (dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału),
- ankietowanie uczniów i rodziców (opracowana ankieta),
- pomiar dydaktyczny (wyniki osiągnięte przez uczestników na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe),
- analiza SWOT programu.

Ewaluacja ma za zadanie doprowadzić do uatrakcyjnienia programu, wyeliminować materiał mało przydatny w warunkach ciągle zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej oraz spowodować uzupełnienie materiału o zagadnienia niezbędne do pełnej realizacji kluczowych kompetencji.

7 Bibliografia

- [1] Dylak S., *Wprowadzenie do konstruowania szkolnych programów nauczania*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2002
- [2] Jabłoński W.J., Maj T., Załęski P. *Podstawy przedsiębiorczości – podręcznik dla liceów i techników zakres podstawowy i rozszerzony*, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro Warszawa 2003
- [3] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [4] Korba J., Mistrzак M., Smutek Z. *Podstawy przedsiębiorczości. Program nauczania w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Wyd. drugie zmienione*. Operon, Gdynia 2007
- [5] Kupisiewicz C., *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1988,
- [6] Maj T., *Podstawy przedsiębiorczości, Poradnik dla nauczycieli liceów i techników zakres podstawowy i rozszerzony*, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro Warszawa 2003
- [7] Nowacki T., *Podstawy dydaktyki zawodowej*, Warszawa 1991
- [8] Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1987
- [9] Szempruch J. *Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości*. WSEiI w Lublinie, Lublin 2009

